

Liskwartier & Bergpolder

Wijkkrant voor en door bewoners • • maart 2018 • • • speciale editie

Tante en oom van
Bep Goedhart, pag. 7

Ada en Appie Smit
pag. 12 en 13

Cobie van Andel
pag. 5

Herdenking slachtoffers V1 zondag 18 maart

Zondagochtend 18 maart 1945, 7.15 uur 's ochtends.

Het leek een mooie voorjaarsdag te worden. De zon was net op, de lucht was helder, het werd snel licht. Buiten was het frisjes. Veel bewoners in Bergpolder lagen nog te slapen. Kinderen kropen nog even bij hun ouders in bed, zoals dat gaat op een zondagmorgen.

Andere bewoners waren al even wakker. Op de Noorderhavenkade maakte een moeder melk klaar voor haar zoontje van drie maanden. Een gezin uit de Geertsemastraat maakte zich klaar om naar de vroegmis van 8 uur in de kerk te gaan. In de Bergpolderstraat stond een vader

zich te scheren voor de spiegel in de keuken. Een moeder in de Treubstraat zat op bed te borduren. In het Vroesepark zaten mannen kooltjes te zeven, brandstof voor de noodkacheltjes in de hongerwinter. In de verte zagen ze boven hun huis in de Groen van Prinstererstraat

een onbemand vliegtuigje ongecontroleerd over de wijk vliegen, steeds lager en lager. Ze schrokken, hij was aan het neerstorten. En toen kwam de klap en daarna de dreun.

Om 07.18 uur ontplofte een Duitse V1 op een huizenblok op de hoek van de Kerdijkstraat en de Treubstraat in Bergpolder. De gevolgen waren dramatisch, 42 buurtbewoners kwamen om het leven, 48 raakten gewond waarvan tien ernstig.

In dit buurtje woonden toen veel jonge gezinnen met kinderen. De ouders waren veelal dertigers of begin veertig, met kinderen tot 12 jaar. Onder de slachtoffers waren dertien kinderen, waaronder vier van 1 jaar. Van enkele gezinnen zijn alle aanwezige gezinsleden omgekomen.

Een dertigtal woningen raakten volledig verwoest. Door de luchtdruk van de ontploffing was de glasschade in de wijde omtrek enorm. Tot de Vlaggemanstraat, de Noorderhavenkade en de Sonmanstraat in Blijdorp, overal lagen de ruiten eruit. De Duitsers deden de ramp af als een gasexplosie.

Dit was de laatste bom op Rotterdam in de Tweede Wereldoorlog. Zeven weken later vierde Nederland de bevrijding.

Herdenking

Op zondag 18 maart om 13 uur zal de eerste herdenking van deze tragische dag plaatsvinden op het pleintje in de Kerdijkstraat. In deze speciale editie van de wijkkrant kunt u de verhalen lezen van de toenmalige buurtbewoners die deze heftige dag hebben meegemaakt.

De ravage aan de achterkant van de huizen in de Kerdijkstraat en de Treubstraat

Foto: Kees Molkenboer / Nederlands Fotomuseum

"Alles was wit, alsof het gesneeuwd had"

Op de eerste verdieping van de Kerdijkstraat 12b woont in maart 1945 het gezin Verweij: vader Gijsbertus en moeder Elizabeth en hun zes kinderen. "Dat was krap wonen met acht mensen op een verdieping en een halve zolder."

Vader Gijsbertus had een agentschap in leesmappen met tijdschriften, zoals de Margriet. Dochter Joke van 9 jaar was de oudste, daarna kwamen zoon Bertus van 8 jaar, dochter Anne van 7 jaar en zonen Ben van 5 en Tonny van 4 jaar. Jos was de jongste zoon van 3.

Op die zondagmorgen 18 maart wilde moeder Elizabeth naar de ochtendmis in de Heilige Familiekerk aan de Bergsingel gaan, die begon al om 7.30 uur. "Terwijl ik nog in bed lag, hoorde ik mijn moeder in het huis stommelen", vertelt Ben, toen 5 jaar oud. "Ik sliep met Jos van 3 in een voorkamer in een opklapbed, bevestigd aan de muur."

En toen werd het 7.18 uur. Een enorme klap. Een V1 ontploft vlakbij hun huis.

"Na de ontploffing van de V1 viel de muur waaraan ons bed bevestigd was opzij. Daardoor belandden wij in het trapgat, waar we schuin in bleven hangen. Dat heeft ons leven gered", zegt Ben. "Eigenlijk hebben we heel veel mazzel gehad."

Alle andere gezinsleden kwamen om bij de bominslag. Door de ontploffing was er weinig van het huis meer over. "Onze ouders zijn geïdentificeerd aan de hand van hun trouwringen."

Bruidsfoto van vader en moeder Verweij
Achterste rij vlnr: zus Joke, broer Bertus en zus Annie
Voorste rij vlnr: broer Ben, broer Tonny, broer Jos

Urenlang liggen de broers onder het puin, Ze worden pas om half 3 's middags ontdekt als reddingswerkers Jos horen huilen. Ben heeft een zware balk over zijn schouder liggen. "Ik kon me daardoor niet bewegen." Een jongen in kaki overall begint aan zijn been te trekken. 'Ik zei: 'niet doen, want ik zit vast'." Toen is de balk van zijn lichaam gehaald en is hij onder het puin gehaald.

Zus Joke en broer Bertus staand, zus Annie zit in de wagen

Sneeuw

"Ik herinner me dat ik uit een enorme berg puin werd gedragen en dat alles wit was van het stof, net alsof het had gesneeuwd. En alle ramen waren uit de huizen geblazen", zegt Ben. "De klap moet enorm zijn geweest. Een overbuurjongen stond voor het raam te kijken en belandde aan de andere kant van de kamer tegen de muur, hij werd gewoon weggeblazen."

Een oom is uit Poortugaal komen fietsen om te helpen zoeken naar zijn familieleden. Hij helpt Jos uit het puin halen. Als blijkt dat Jos een gat in zijn hoofd heeft, brengt zijn oom hem naar het ziekenhuis.

De bominslag is een dramatische wending in de jonge levens van Ben en Jos. Ze raken op een dag hun beide ouders en twee broers en twee zussen kwijt. Ook worden Ben en Jos voor jaren van elkaar gescheiden.

"Hoi, ik ben je broer"

De eerste maand na het bombardement blijft Ben bij de familie van de jongen die hem onder het puin vandaan heeft gehaald. "Ik weet niet meer wie deze familie is en waar ze woonden. De jongen was 19 jaar." Na een maand gaat Ben naar de broer van zijn vader in Portugal, de oom die was komen helpen zoeken. Ben groeit op bij het gezin van zijn oom tot hij naar een internaat in Gelderland gaat.

Jos gaat na het verblijf in het ziekenhuis naar een zus van zijn vader die in de Provenierswijk woont, in Rotterdam. De broers groeien dus gescheiden op en komen elkaar pas vier jaar later weer tegen als Jos eerste communie doet. "Hoi, ik ben je broer", zei Ben tegen Jos. Voor Jos was dat de eerste keer dat hij zijn broer bewust zag. "Dat was toch wel een gekke ervaring."

De broers komen elkaar jaren later pas weer tegen als ze allebei op hetzelfde internaat in Gelderland zitten.

Tientallen brieven

Over het verleden in de Kerdijkstraat werd in de gezinnen waar ze opgroeiden niet gesproken. "Later wil je toch weten wat er die dag nu precies gebeurd is en wie je daar meer over kan vertellen", zegt Jos.

Ben en Jos Verweij op het pleintje in de Kerdijkstraat

Foto: Frank Zwinkels

Midden jaren '90 plaatst Jos daarom een advertentie in Rotterdamse kranten om in contact te komen met andere overlevenden van het bombardement. "Ik kreeg tientallen brieven", zegt Jos. Veel meer dan hij eigenlijk had verwacht. "Daardoor kwam ik ook in contact met een vrouw die bevriend was geweest met mijn moeder. Daar heb ik contact mee gehouden, erg fijn om op die manier ook meer over je moeder te horen. Ook hoorde ik dat mijn moeder omging met het gezin van de waterstoker in de Treubstraat."

Vliegtuigen

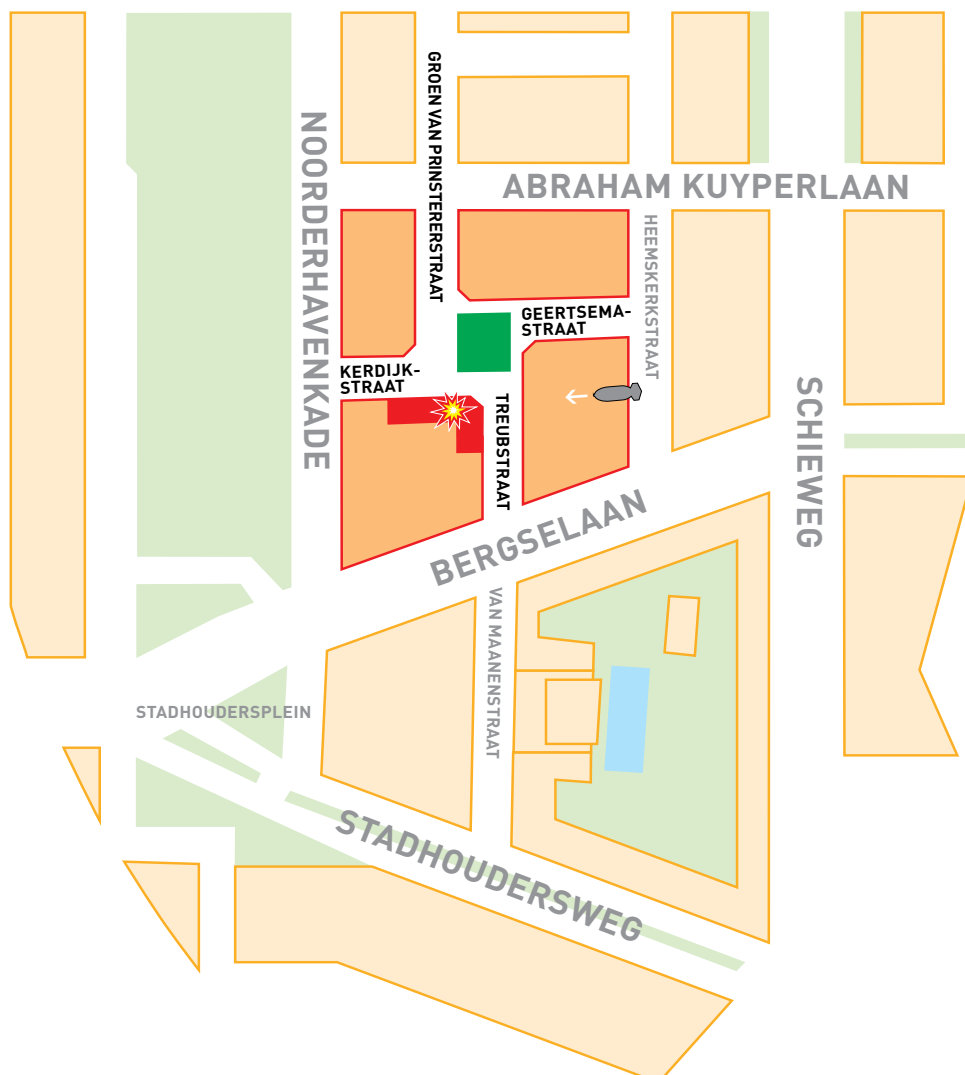
Jos heeft nog steeds moeite met het kijken naar beelden van aardbevingen, waar kinderen uit het puin worden gehaald. "Ook als vliegtuigen laag overvliegen kijk ik toch altijd even op" zegt Jos.

De broers komen regelmatig terug naar het Geertsemaplein waar tegenwoordig een informatiebord staat dat herinnert aan het bombardement. "Ik ga elk jaar terug", zegt Jos. Hij legt dan bloemen neer en herdenkt de gebeurtenis van 18 maart 1945 die zijn leven ingrijpend heeft veranderd. Op 18 maart 2010 om 7.30 uur, exact 65 jaar na het bombardement gingen de broers samen terug naar het plein om hierbij stil te staan.

Monument

De broers willen graag dat er een blijvend monument op het Geertsemaplein komt om de gebeurtenis te herdenken. "Iemand die nu in de Treubstraat of Kerdijkstraat, of in de buurt, woont moet weten wat hier gebeurd is. Nu zijn wij er nog, maar als de laatste getuigen zijn overleden mag dit verhaal niet vergeten worden."

.....
Ewoud Kieviet en Frank Zwinkels

Overzichtskaart van de wijk en het getroffen gebied (rode vlak)

Noorderhavenkade Blijdorpzijde

"Daar gaan we!"

"Het was prachtig weer en de zon scheen. Wij sliepen in de tussenkamer. We hoorden ineens twee enorme knallen, een geraas van brekend glas en ik zag een vuurstraal door de tussenkamer naar de achterkamer en naar buiten gaan. Ik schrok me wezenloos en kroop onder de dekens en mijn moeder zei: 'Daar gaan we !!'.

't Werd rustig en we gingen niet. Alle ruiten (vier stuks) waren door de explosie uit de sponningen gesprongen. Het was één grote glaszee. Mijn moeder had haar sloffen voor het bed staan. Schudde het glas eruit en zei: 'Jullie blijven in bed'. Ze ging kijken hoe het er voor stond. De ruiten in de achterkamer lagen bij de benedenbuurvrouw in de tuin.

De ravage werd opgeruimd. Een onderwijzer van de school van mijn zus heeft nog kastdeuren van de slaapetage uit de sponningen gehaald en voor de raamopeningen geplaatst. Er kwam ook veel karton. Het heeft nog maanden geduurd voordat we nieuwe ruiten hadden. We kregen er iedere keer een ruit bij, want zoals U begrijpt waren we niet de enigen waarvan de ruiten gesneuveld waren en alles was schaars in de oorlog en ook nog daarna.

Dit zijn mijn herinneringen van dit vreselijke gebeuren."

Cees Dubbeld

Abraham Kuyperlaan

“Met een mooie bos bloemen voor mijn moeder”

“Geboren in mijn ouderlijk huis in de Abraham Kuyperlaan (om de hoek van de Groen van Prinstererstraat) had ik, in verband met de geboorte van mijn zus(je) op 12 maart 1945, tijdelijk gelogeerd bij een oom en tante.

Op zondag 18 maart mocht ik naar huis. Van mijn oom en tante zakgeld gekregen en daarvan bij de bloemenstal op de kop van de Bergsingel, hoek Bergweg, een mooie bos voor mijn moeder gekocht. Er was, zeker voor een zondagmorgen, een enorme drukte, waarbij ambulances en handkarren waar mensen op lagen, die richting (toenmalig) Eudokia Ziekenhuis reden.

Als bijna 8 jarige wil je dan toch, gezien de paniek, zo snel mogelijk thuis zijn. Dus via de Veurstraat en Insulindestraat naar de Bergselaan gelopen. Daar wilde ik de Treubstraat in om via het pleintje en de Groen van Prinstererstraat in de Abraham Kuyperlaan te komen. Niets van dat alles, ik mocht er niet door. Na lang zeuren en uitleg mocht ik toch verder, maar moest wel hard lopen. Dat je toch

De ravage in de Treubstraat, gezien vanaf de Geertsemastraat. Op de achtergrond rechts is de Bergselaan zichtbaar. Links is de schuilkelder te zien

Fotograaf onbekend

om je heen kijkt mag duidelijk zijn. De puinhopen door de ingestorte huizen waren enorm. Overal glas en veel gewonden/doden op de straat. Tegen de etalage/muur van kantoorboekhandel Kiela zaten hevig bloedende slachtoffers, zelfs iemand met een afgerukt been.

Dit zijn indrukken die je je leven niet vergeet. Je raakt in paniek want ‘er zal toch niets met mijn ouders en zusje zijn’. In ons huis waren alle ramen eruit geslagen door de luchtdruk, maar gelukkig was er niemand gewond geraakt!.”

Ronald Hortensius, Tegelen

Het stof dwarrelt nog door de Treubstraat als buurtbewoners naar de ravage komen kijken

Foto: Collectie Aad Koster

Geertsemastraat

“Iedereen oké?”

“Ik was toen een meisje van 13 jaar, de oudste zus van twee, met vader en moeder. Bij het onverwacht neerstorten, er was geen luchtalarm geweest, konden we net na het gebeuren niets meer zien door de opgedwarrelde stof. Alles lag door het hele huis. Men riep naar elkaar om te weten om te horen of iedereen nog oké was. Dat waren angstige minuten. Toen iedereen van het gezin zich gemeld had, bleek mijn jongere zus in haar wang getroffen te zijn door een scherp van de bom. Zij moest meteen naar het ziekenhuis. Het heeft toen allemaal een enorme indruk op mij gemaakt.”

Nelly van Geldren

Noorderhavenkade

“Schilderijtjes van de muur af”

“Ik was op dat moment ruim vier jaar. Ik herinner mij dat ik mij die ochtend in een kinderbedje bevond op een slaapkamer waar op dat moment mijn vader, in zijn witte onderhemd, zich nat stond te scheren aan een wastafel. Tot mijn verbazing zag ik plotseling, geruisloos, enkele schilderijtjes van de muur af springen. Dat werd direct daarna gevolgd door een orgie van geluid van brekende ramen waarvan stukken glas de slaapkamer in kwamen. Ik merkte paniek in de omgeving. Ook in het kinderbedje lagen glasscherven.”

Jos Bongaarts

“Elk jaar op 18 maart denk ik: Ja, de V1 ...”

De nu 85-jarige Cobie van Andel denkt er nog ieder jaar aan terug, aan die ochtend dat ze als 12-jarig meisje nog even bij haar ouders in bed kroop. Even, omdat het kon. En hoe dat veilige huis aan de Groen van Prinstererstraat 103b in één klap verdween ...

Haar vader werkte in de oorlog bij de EHBO en moest die dag al vroeg beginnen. Toch wilde Cobie nog even bij haar ouders in bed kruipen. “Nou vooruit dan, 5 minuten”, zei mijn vader. Haar moeder stond aan de voorkant van het huis de kanarie te verzorgen. Die zat in een kooitje op de vensterbank voor het raam, dat uitkeek op het Geertsemalein.

“Het was een vreselijke klap”, vertelt Cobie als we haar opzoeken in haar appartement in Rotterdam-Alexander. “Ik zag de grote schuifdeur, die tussen de slaapkamer en de voorkamer zat, uit de sponningen komen en zo op me afkomen.” Cobie pakte daarop snel de deken en trok die over haar vader en zichzelf heen. “Daardoor hadden we slechts schrammetjes van de glas-in-looddeur die op ons terecht kwam.”

Cobie van Andel

Foto: Frank Zwinkels

“Door de enorme luchtdruk zag mijn vader op dat moment zo mijn moeder over ons heen vliegen”, vertelt Cobie. “Zij stond voorin het huis bij de kanarie, ze vloog het hele huis door en is uiteindelijk in de achtertuin gevonden.” Haar moeder was zwaargewond. “Ze heeft hechtingen gehad van haar ene oor tot aan haar andere oor.”

Van het huis op de begane grond was niet veel over. “Wij konden zo naar boven kijken, dan zagen we de lucht, door de gaten in het dak”, zegt Cobie. Haar moeder werd door de hulpdiensten naar het ziekenhuis gebracht en Cobie werd naar tante Nel in de Bergpolderstraat gestuurd.

Stenen vaas

Toen Cobie buiten kwam zag ze veel ellende. “Het hele plein was een grote chaos met gewonden en er liepen ook al vrij snel Duitsers rond. Die riepen dat er geen V1 was neergestort, maar dat er een gasexplosie was geweest.” Cobie zag dat de stenen vaas die haar vader voor haar moeder had gekocht, als cadeau voor hun 12,5 jarig huwelijk, tussen het puin op het pleintje lag. “Je doet van die gekke dingen”, zegt Cobie. “Ik was blij dat die vaas nog heel was, dus pakte dat ding aan een oor en sleepte het mee naar tante Nel.” Die moest erg lachen om Cobie, want het bleek dat de bodem van de vaas er niet meer onder zat.

Cobie van Andel met haar vader en moeder, ter gelegenheid van het 12,5-jarig huwelijk van haar ouders

Een dag later heeft haar vader onder begeleiding nog wat meubels uit het beschadigde huis gehaald, weet Cobie. “Mijn moeder was erg gesteld op haar meubeltjes; die waren wel beschadigd maar we hebben ze eruit gehaald en nog jaren gebruikt.” Haar moeder komt er na paar maanden weer bovenop.

Hechte buurt

Cobie heeft geen trauma opgelopen door de gebeurtenissen op 18 maart 1945, vertelt ze. “Ik ben er goed uitgekomen.” Toch komt ze na die dag nooit meer in haar oude straat. “Of het bewust of onbewust is, weet ik niet, maar ik ben nooit meer teruggegaan.” Zelfs niet toen ze een paar maanden later vlakbij, in de Heemskerkstraat, ging wonen met haar ouders. “Een groot deel van je vrienden en bekenden was ook gewoon weg, ik had er niks meer te zoeken”, vertelt ze.

Cobie van Andel, gehurkt, met haar moeder, tante, nicht en vader op het Geertsemalein. Op de achtergrond is leesbibliotheek Kiela zichtbaar.

En dat terwijl het volgens Cobie vóór 18 maart 1945 een hechte en betrokken buurt was. “Je leefde met elkaar mee, iedereen kende elkaar, het was gezellig”, vertelt ze. Zo herinnert ze zich dat één dag voor die 18e maart een jongen terugkwam uit een Duits werkkamp. “Het hele pleintje stond op z’n kop en zijn moeder was zo blij. En wij waren allemaal zo blij voor haar. Al gebeurde dat wel heel stiekem natuurlijk.” Die moeder en zoon zijn de volgende dag allebei omgekomen bij het neerstorten van de V1.

De herdenking op 18 maart maakt Cobie graag mee. “Het zal de eerste keer zijn dat ik terugkom op het pleintje”, zegt Cobie.

.....

Ewoud Kieviet en Frank Zwinkels

Gered door koude voeten

Al van jongs af aan vindt Jan van Ewijk het leuk om mensen te plagen. Hij woont in de oorlogsjaren in de Kerdijkstraat 2b, precies op de hoek met de Treubstraat.

De ochtend van 18 maart wilde hij als 6-jarige nog even bij zijn moeder in bed kruipen. Zijn vader was met de razzia afgevoerd naar Duitsland.

Voordat hij bij zijn moeder in bed stapte, liep hij over de koude vloer om zo met koude voeten bij zijn moeder te gaan liggen. Hij wist dat zijn moeder niet van die koude voeten hield en wilde haar een beetje plagen. "Mijn moeder zei dat ze daar helemaal niet van gediend was, en stuurde me als de wiedeweerga terug naar mijn eigen bed. Ik was net bij mijn bed teruggekomen toen de bom viel."

Jan overleeft de klap en wordt gered. Zijn moeder raakt zwaargewond en is om 2 uur 's middags aan haar verwondingen overleden. "Toen ze wist dat ik gered was."

"Na de ontploffing was alles donker, ik schudde mijn hoofd en het werd weer licht. Het was een hele rare gewaarwording, ik voelde het stof van boven zo op mijn gezicht dwarrelen. Ik lag vast onder een paar dwarsbalken. Ik denk dat ik er als een van de eersten uit ben gehaald, want ik lag bovenop het puin. Je hoorde veel geschreeuw en gekerm. Wat ook surrealistisch was, waren alle gordijnen die in de hele straat naar buiten hingen te waaien."

Jan wordt door een hulpverlener onder de balken vandaan gehaald en naar de HBS op de Bergsingel gebracht. Daar wordt

Jan van Ewijk voor de voormalige HBS op de Bergselaan

Foto: Frank Zwinkels

hij door familie opgehaald en meegenomen naar hun huis in de Willebrordusstraat. Hij verblijft nog ruim een jaar bij zijn familie voordat hij zich met zijn, uit Duitsland teruggekeerde, vader vestigt boven de lampenwinkel op de Bergselaan, precies op de hoek met de Treubstraat.

.....
Frank Zwinkels

"Ik zie hem nog aan komen lopen"

"Op zondag 18 maart stond onze moeder 's morgens vroeg in de keuken toen ze een enorme knal hoorde. Angstig riep ze tegen onze vader: 'Ruth, je moeder!'. Mijn vaders moeder woonde in de Treubstraat in bij haar dochter en twee kleine kinderen. De vader van de kinderen was weggevoerd tijdens de razzia naar Duitsland. Moeder woonde eerst met mijn vader in de Schoterboshof, maar mijn vader had aan de vooravond van het grote bombardement van 14 mei een voor-gevoel. Dus waren ze halsoverkop naar de Treubstraat gegaan, met achterlating van alle spullen.

En nu 5 jaar later verloor hij zijn moeder Gerharda van Renterghem en zijn zus Mien de Loor - van Renterghem met haar twee kleine kindertjes Ineke van 8 jaar en Rudy van 2. Van zijn moeder is nog een been gevonden, van haar dochter en de kindertjes niets meer.

Onze moeder heeft dit na de oorlog wel eens tegen ons verteld. Ze zei: 'ik zie hem nog aan komen lopen, Papa was een gebroken man, ondanks z'n leeftijd, hij was 35 jaar.' Iedere keer als het dodenherdenking is gaat bij ons de vlag halfstok, en denken we in het bijzonder aan onze oma, onze tante en haar twee kindertjes."

Fred en Ruud van Renterghem

Hongerwinter in Wanneperveen

Eind 1944 gaat Ann Vreeswijk tijdens de hongerwinter als 'hongerkindje' naar het dorp Wanneperveen, in de kop van Overijssel. "Dat had mijn moeder geregeld via de Prinsekerk in Blijdorp. Ze zei: 'als jij daar naar toe gaat, dan krijg je goed te eten. En wij hebben een voedselbonnetje meer'."

Ann is dan 10 jaar oud. In Wanneperveen, vlakbij Giethoorn, wordt ze opgevangen door een veecontroleur en zijn vrouw. "In het begin was het natuurlijk niet altijd leuk om daar te zijn, ver weg van je familie. Maar na verloop van tijd ging het prima. Het waren hele aardige mensen, al iets ouder, vijftigers. Het waren christelijke mensen, strenger dan bij ons. Regelmatig gingen ze naar de kerk. Ze zijn altijd lief voor me geweest."

Op zondag 18 maart 1945 gaat Ann met haar opvangouders naar de kerk in het dorp. "s Middags na de kerkdienst werd ik door ouderlingen van de kerk aangesproken dat er iets vreselijks gebeurd was in Rotterdam. Mijn ouders, zus en opa waren bij de V1 omgekomen."

Tot augustus verblijft Ann bij haar opvangouders. Dan gaat ze weer wonen in Rotterdam, bij haar oom die haar voogd geworden is. "Op weg terug naar Rotterdam dacht ik "als ik terugkom, dan zijn ze er wel weer'. Maar nee, dat was niet zo, en dat was wel een schok."

.....
Frank Zwinkels

“Met op zijn uitgestrekte linkerhand twee trouwringen”

‘Mamma, bommen! Mamma, bommen!’ riep ik naar mijn moeder. Ik lag nog in bed en was wakker geworden van een harde klap, gevolgd door een enorme dreun. Het was zondag 18 maart 1945, ik was 12 jaar oud. Mijn moeder en ik gingen voor het raam staan in de Tak van Poortvlietstraat. Er was overduidelijk iets verschrikkelijks gebeurd, niet ver van ons vandaan. Stukken hout, huisraad, stof, stenen en glas vlogen hoog boven de huizen uit.

Onze bovenbuurman, met zijn jas over zijn pyjama en zijn pantoffels aan, klopte op onze deur. Hij zei dat hij ging kijken wat er aan de hand was. Al snel kwam hij weer terug en vertelde dat er iets afschuwelijks was gebeurd en dat we onmiddellijk mijn grootouders moesten waarschuwen. Het pand in de Kerdijkstraat waarin mijn oom Harry (37) en mijn tante Mies (32) woonden, was totaal verdwenen. Alle spullen waren weg, er was nog geen theelepeltje terug te vinden. De ravage was niet te omschrijven.

Het lichaam van mijn tante Mies werd in de tuin van huisarts Caro aan de Bergselaan gevonden, zo’n 50 meter achter haar huis. Het zwaar verminkte lichaam van mijn oom werd onder een berg puin voor de deur van boekhandel Kiela aan de overzijde van de Kerdijkstraat gevonden, op de hoek van de Geertsemastraat en Groen van Prinstererstraat.

De lichamen van dode bewoners werden naar het Sportfondsenbad in de van Maanenstraat gebracht. Mijn grootvader had de vreselijke taak om de zeer verminkte lichamen van zijn zoon en schoondochter te identificeren. Daarna kwam hij naar ons huis. Huilend en zonder woorden kwam hij de trap op, met twee trouwringen op zijn uitgestrekte linkerhand. Dit intens aangrijpende moment staat tot op heden nog op mijn netvlies.

Mies Goedhart-van Veen

Begravenis

Voor de begrafenis waren kisten nodig, alleen was er nergens meer hout. Mijn opa wist via zijn contacten vanuit zijn restaurant Hollandia twee kisten te regelen die meer van karton dan van hout waren. De kisten werden op een handkar gezet en lopend gingen we in een grote stoet naar de

Harry Goedhart

begraafplaats in Crooswijk. De handkar was krakkemikkig en in een scherpe bocht vlakbij de begraafplaats brak de linkeras. De kisten gingen schuiven en dreigden van de kar te vallen. Net op tijd konden ze worden opgevangen. Dit alles maakte enorm veel indruk op me.

Op mijn gemak

Ik koester mooie herinneringen aan mijn oom en tante. Ik was als kind zó verlegen, ik durfde niemand aan te kijken. Bij mijn oom en tante voelde ik me zo op mijn gemak dat ik daar voor het eerst durfde te logeren. Mijn oom was een rustige man, mijn tante een lieverd. Mijn laatste herinnering aan mijn oom en tante is dat mijn moeder en ik na een bezoek aan hen naar huis liepen. Het was na spertijd en aardedonker. Ik keek nog een keer om en zwaaide. Vervolgens liep ik pardoos tegen een lantaarnpaal aan.

Als de dag van gisteren kan ik, Bep Goedhart, 85 jaar inmiddels, het me allemaal herinneren. Heftige ervaringen die een blijvende indruk hebben achtergelaten. Toch kan ik niet zeggen dat mijn leven bepaald is door de oorlogsjaren. Ik ben heel blij dat er nu aandacht wordt besteed aan dit vergeten verhaal.

.....

Marga de Waard en Frank Zwinkels

Bep Goedhart

Foto: Frank Zwinkels

Een pleintje met winkels op elke hoek

In 1932 en 1933 werden de huizen in deze buurt gebouwd. In die tijd zat in Bergpolder op zo'n beetje elke hoek van de straat een winkeltje: een slager, een bakker, een melkboer, een groenteboer; een supermarkt kende je in die tijd nog niet. Op het pleintje zat ook op elke hoek een winkel. Ook in de zijstraten kwam je winkeltjes tegen.

1 Kapper Kloet

Op de hoek van de Groen van Prinstererstraat en de Kerdijkstraat was in 1944 de kapperszaak van kapper Kloet gekomen. De kapper woonde ook in dit pand op de Groen van Prinstererstraat 107, met zijn vrouw en drie zonen Leo (12 jaar), Gilles (10 jaar) en Bertus (8 jaar). Na 18 maart 1945 hebben ze elders in Rotterdam de kapperszaak voortgezet. In 1953 verhuist zoon Leo Kloet naar Australië, een jaar later gevolgd door de rest van de familie.

Vanuit Australië naar de herdenking

Leo en Bertus Kloet, inmiddels 85 en 81 jaar, hebben ons laten weten dat ze voor de herdenking vanuit Australië naar Nederland zullen komen. Ze wonen al 64 jaar 'Down Under'.

2 Leesbibliotheek Kiela

Een begrip in de buurt was kantoorboekhandel en leesbibliotheek Kiela op de hoek van de Groen van Prinstererstraat en Geertsemastraat. Lezen was in de oorlogstijd heel populair, je had niet veel anders. De leesbibliotheek Kiela voorzag voor veel buurtbewoners in een behoefte.

Dochter Anneke van der Berg-Kiela vertelt over haar vaders zaak: "De winkel van mijn vader is gestart toen hij nog vrijgezel was, in de crisisjaren, in 1936. Hij verhuurde alle genres boeken: kinder-, cowboy- en avonturenboeken en familieromans, realistische boeken enz. Ik kan me herinneren dat er overal boeken stonden: in de woonkamer, gang, slaapkamer en kelder. Natuurlijk stond ook de winkel vol.

Vader Kiela in zijn leesbibliotheek en kantoorboekhandel

Het pleintje met zicht op de Groen van Prinstererstraat links en de Geertsemastraat rechts. In het pand met de zonneluifel bevond zich leesbibliotheek Kiela

Na het vallen van de V1 is er veel verloren gegaan. Maar gelukkig, wij leefden nog.

Van de boeken die gered waren, ging de verhuur na een aantal weken gewoon door op een andere locatie bij mijn opa en oma Kiela die in de Groen van Prinstererstraat woonden. Na de oorlog werd er ook veel gelezen. Mijn vader, moeder en winkelmisje lazen zelf ook heel veel zodat ze voor elke lezer

het juiste boek konden aanbevelen.

De mensen huurden wel zo'n 8 tot 12 boeken die ze dan de week erop weer omruilden. Het was altijd een gezellige boel. Na verloop van tijd hadden we wel 15.000 boeken.

Mijn zus en ik hielpen, toen we groter werden, op zaterdag mee bij de verkoop. Ook verkochten we toen luxe vulpennen, lederen omslagen voor agenda, blocnotes,; alle soorten papier waaronder tekenpapier, kaftpapier, karton, mappen en ook pennen, balpennen, potloden, krijt, elastiek, vlieger-touw, ansichtkaarten, postzegels en nog veel meer.

Mijn vader en moeder hebben er altijd met veel plezier gewerkt. In de jaren 70 moesten ze het echter opgeven. Dit kwam door de TV waardoor er weinig meer gelezen werd en ook mede door de grote winkelketens die de buurtwinkeltjes om zeep hielpen."

Toenmalige bewoners kunnen zich de leesbibliotheek Kiela goed herinneren.

Marloeke Bongaarts vertelt: "De eigenaar van de leesbibliotheek droeg altijd een stofjas. Hij was een aardige man. Wij gingen daar boeken lenen en omdat hij kennelijk toch iets van een kachel had, gingen we lekker tussen de rekken zitten en maakte ons onzichtbaar en lazen dan alvast een boekje. Of hij dat niet in de gaten had? Misschien wel, maar hij liet het toe, gewoon uit vriendelijkheid!"

Ook Dick Boogaard weet 't nog. "Bij boekhandel Kiela haalde ik voor 5 cent per stuk alle boeken van Jules Verne en Karl May."

Privéfoto Familie Kiela

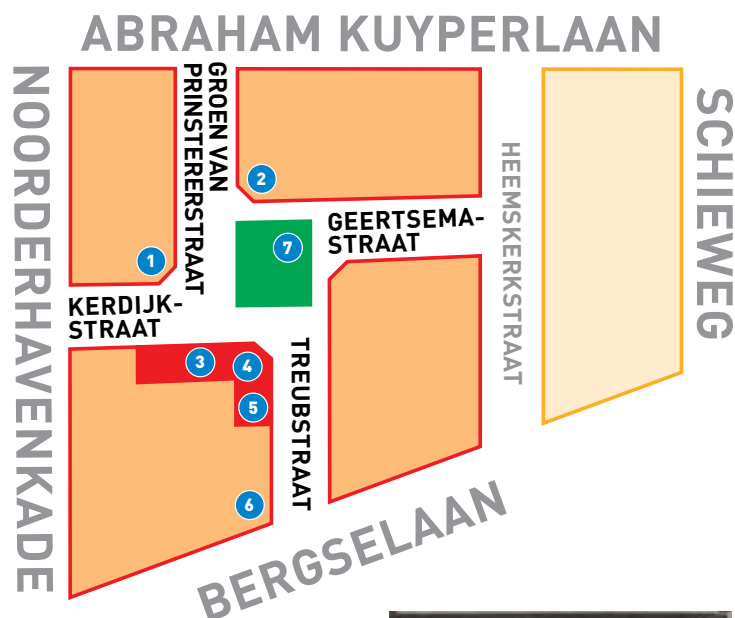

Leesbibliotheek Kiela op de hoek van de Geertsemastraat en Groen van Prinstererstraat Privéfoto Familie Kiela

3 Fietsenverhuur

Op de Kerdijkstraat 10 zat een winkel waar bewoners een fiets konden huren. Dat was goedkoper dan een fiets kopen. Marloeke Bongaarts kan zich herinneren: "Samen met mijn broertje Jos huurden we daar een fiets, meestal met een stang, dus dat was moeilijk fietsen. We fietsten om de beurt want het geld groeide niet aan de bomen. 25 Cent voor een half uur of zo iets." De fietsverhuurzaak zat onder het huis van het gezin Verweij (zie pagina 2 en 3). Ben Verweij vertelt lachend: "Het was een verhuurbedrijf voor fietsen met een bak voorop. Toen was Bergpolder dus al een bakfietsenwijk." Dit pand is bij de inslag volledig verwoest.

Overzicht van de in de buurt gelegen winkels

- 1 Kapper Kloet
- 2 Boekhandel Kiela
- 3 Fietsenverhuur
- 4 Schoenmaker Dronkers
- 5 Waterstoker Bals
- 6 IJssalon
- 7 Schuilkelder

Advertentie uit het 'huis-aan-huisblad' 'De Bergpolder' (1936).

Wie de schoen past

zorge dat hij passend blijft,
Dus dan laten repareren bij:

J. DRONKERS
3 Treubstraat 3

Dames Zoolen en Hakken . . .	f 0.85
Dames Zoolen	f 0.60
Dames Hakken	f 0.30
Heeren Zoolen en Hakken . . .	f 1.25
Heeren Zoolen	f 0.90
Heeren Hakken	f 0.45
Kinderwerk naar grootte,	

Advertentie uit het 'huis-aan-huisblad' 'De Bergpolder' (1936).

4 Schoenmaker Dronkers

Op de hoek van de Kerdijkstraat en Treubstraat, op de plek waar de V1 het huizenblok vermoedelijk is ingeslagen, zat de winkel (en woning) van schoenmaker Dronkers. Behalve dat hij tijdens de razzia is afgevoerd naar Duitsland, en zo op 18 maart 1945 vermoedelijk niet thuis was, weten we niet meer dan dat hij na de oorlog in de Insulindestraat zijn schoenmakerszaak heeft voortgezet.

5 Waterstoker Bals

Vandaag de dag is het normaal dat er warm water uit de kraan komt voor bad, douche of wasmachine. In die jaren ging je echter naar de waterstoker voor warm of heet water.

Met emmers haalden de bewoners het hete water bij de waterstoker, en dan terug naar huis, soms ook met die emmers de trappen op. De kinderen werden thuis met het warme water in de teil gewassen. Ook voor het wassen van kleren werd warm water van de waterstoker gebruikt.

Naast warm water verkocht de waterstoker ook (groene) zeep, schoensmeer, borstels, bezems en aanmaakhout voor de kachel. Ook had hij vaak een 'snoeptafel', waar je drop, toffees en ander snoep per stuk kon kopen.

In de Treubstraat 5a had waterstoker Bals zijn waterstokerij gevestigd naast schoenmaker Dronkers. Bals woont met zijn gezin boven de waterstokerij.

Buurmeisje Cobie van Andel kan zich nog herinneren: "Ik kreeg altijd 2 cent van mijn oma om bij waterstoker Bals snoep te kopen. Hij had ook kruidenierswaren."

Het hele gezin Bals, vader, moeder en drie kinderen, is omgekomen bij de bominslag op 18 maart 1945.

6 IJssalon

Op de Treubstraat 13 zat de ijssalon Noorder IJscentrale waar je voor en na de oorlog lekkere ijsjes kon kopen, bolletjes vanille of chocolade ijs.

In de hongerwinter was het heel moeilijk om aan eten te komen. Er was ook geen ijs meer te krijgen. Om het hongergevoel te stillen, kon je bij de ijssalon zogenaamde bollen schuim kopen.

Buurmeisje Cobie van Andel: "Mijn moeder was in de hongerwinter met de fiets naar Heerhugowaard gegaan om eten voor ons te halen bij een boer. Mijn vader en ik gingen die dagen naar de ijswinkel in de Treubstraat voor bollen schuim.

Er stond vaak een hele rij wachtenden. Ieder kreeg één bol schuim. Zodra we onze bollen schuim op ons bord hadden, aten we ze snel op en sloten daarna gelijk weer achteraan de rij voor een tweede ronde. Dat was je maaltijd voor de hele dag."

Frank Zwinkels

Chaos alom

“We hadden die V1 al zo vaak gehoord, je went eraan. Alleen als je geen knetteren meer hoorde, wist je: die komt naar beneden.”

Foto: Kees Molkenboer, Nederlands Fotomuseum (detail foto voorpagina)

De brandweer is bezig op de puinhopen het smeulende vuur te blussen. Een politieman houdt een oogje in het zeil.

Noorderhavenkade Blijdorpzijde

“Van schrik de gang ingerend”

“Ik was 8 jaar oud. Mijn moeder was net opgestaan en stond voor het raam aan de Noorderhavenkade met zicht op de Kerdijkstraat. Ze zag een rode vuurbal naar beneden komen en door de luchtdruk was de ruit gesprongen.

Mijn moeder lag op de grond met een bloedend hoofd en scherven door heel de kamer en bij ons op bed.

In die tijd sliepen we bij elkaar in het grote bed van mijn ouders als mijn vader onderweg was om voedsel te vinden. Zelf ben ik van schrik de gang ingerend. Mijn broer kwam achter me aan en haalde me terug in bed onder de dekens. Hij dacht dat er meer bommen naar beneden kwamen. We wisten natuurlijk direct wat er gebeurd was.

We hadden die V1 al zo vaak gehoord, je went eraan. Alleen als je geen knetteren meer hoorde, wist je: die komt naar beneden.

Ik wist niet dat er geen monument was voor de omgekomen bewoners van de Treubstraat.”

Jane. J. de Wilde

Bergselaan/Bergpolderstraat

“Het leek een mooie dag te worden”

“Het leek een mooie dag te worden die zondag 18 maart 1945. Wij woonden op de hoek Bergselaan-Bergpolderstraat op de eerste etage.

Mijn vader stond zich te scheren voor de spiegel in de keuken. Plotseling leek of het ging hagelen met dat mooie weer, maar het bleek grind te zijn wat van de daken viel. We hoorden een harde klap. Het bleek de V1-bom te zijn geweest waardoor het grind van de daken werd geblazen door de luchtdruk.

Uiteraard wilde iedereen weten waar het was. We gingen met drommen mensen de straat op om te ontdekken dat het in de Treubstraat, hoek Kerdijkstraat was gebeurd bij een pleintje met planten.

Tot mijn verbazing zag ik mensen in bed liggen in het puin van de ingestorte huizen en vroeg aan mijn vader waarom die mensen niet uit bed kwamen. Het antwoord was dat die mensen waren overleden door de luchtdruk, wat ik niet helemaal begreep natuurlijk met 7 jaar oud.

Het heeft volgens mij wel lang geduurd voordat de puinhoop werd opgeruimd en een lege plek bleef. Het heeft toen een diepe indruk op mij gemaakt zoals meerdere misdaden van de Duitsers.”

A. de Man

“Uit Den Haag komen lopen uit angst voor de V1”

“Mijn oom woonde in de oorlog in Den Haag, vlakbij een plek waar een lanceerinstallatie stond van een V1. Hij zag regelmatig dat de afgeschoten V1's direct na lancering al defect waren en vaak weer richting Den Haag terugkwamen en dan neerstortten met alle ellende van dien.

Uit angst dat zo'n V1 op zijn huis zou neerkomen en ontploffen, was hij zaterdag 17 maart helemaal vanuit Den Haag naar ons in

de Abraham Kuyperslaan komen lopen. Hij sliep bij ons die nacht in een gastenbed. 's Ochtends kwam vlakbij ons huis de V1 terecht; de angst van mijn oom was toch bijna uitgekomen. Gelukkig voor ons, en voor onze oom, bleef de schade beperkt tot gebroken ruiten. Ik was toen 9 jaar.”

Kees Burk

Noorderhavenkade 136A, hoek Kerdijkstraat**“Het vluchtloffertje!”**

“Ik ben blij dat er eindelijk eens wat aandacht wordt besteed aan deze kwestie. Ik was net 7 jaar toen die bom viel. Wij woonden op de Noorderhavenkade 136, precies om de hoek met de Kerdijkstraat. Ik herinner mij nog heel goed wat er toen gebeurde. Wij woonden op de tweede etage, een gezin met vier kinderen. We zouden naar de kerk gaan om 8 uur toen die bom viel. Gelukkig waren we allemaal op en in de tussenkamer en niet in de rest van het huis. Alle ramen waren eruit en al het glas lag overal.

De eerste kreet die ik hoorde was: “Het vluchtloffertje!”. Daar zaten de waardepapieren in. Als een speer naar beneden, de trap lag al vol met pleisterwerk, stof en kalk. Buiten waren al veel mensen. Er was daar een schuilkelder maar die werd niet gebruikt. Hij was heel vies.

Met mijn broer Jos heb ik, toen er nog puin van de bom lag, kleine houtsnippers lopen zoeken om thuis in het noodkacheltje te gebruiken.

Ik ben een aantal jaren geleden nog eens gaan kijken, verbazingwekkend dat er nergens een bordje of gedenkteken staat.”

Marloeke Mul-Bongaarts

Foto: Kees Molkenboer, Nederlands Fotomuseum (detail foto voorpagina)

Omwonenden komen kijken op de rampplek en/of helpen bij het zoeken naar slachtoffers.

Noorderhavenkade 136A, hoek Kerdijkstraat**“Houten balk”**

“Op zondagochtend toen wij bezig waren op te staan in het halfdonker, plotseling het geluid van een zware ontploffing. Ramen vlogen er uit, deuren waren ontzet, een scheur in een binnenmuur. We gingen direct naar buiten. Omdat er verder niets gebeurde even later weer naar binnen.

Een paar dagen later ben ik gaan kijken. Een enorme ravage op de hoek van twee straten. Ik vond een houten balk, goed als brandstof, die ik uit het puin probeerde te trekken. Aan de andere kant een oude man, die ook trok. Ik won en nam de balk mee naar huis.

Ik heb me nooit gerealiseerd dat er zoveel doden zijn gevallen.”

Peter Bongaarts

Geertsemastraat**“Beddengoed over de bovenleiding van de tram”**

Mijn moeder vertelde: “Het was een enorme ravage. Van ons huis in de Geertsemastraat was naast de ruiten ook de voordeur weggeslagen. Een brandende scherf van de V1 stak in een schilderij. Al het serviesgoed was kapot en mijn mans zakhorloge, dat altijd aan een haakje in de keuken hing, hebben we nooit meer teruggevonden. Van de dokter in de Bergselaan hing het beddegoed over de bovenleiding van de tram. Maar het ergst van alles waren al die overleden mensen. Van het gezin van de waterstoker in de Treubstraat was niemand meer in leven. Op straat zagen we twee dode mensen op een matras liggen. Ze waren door de V1 met bed en al het huis uit geblazen. De politie zette de straat af om plundering te voorkomen. Iedereen had immers honger en zocht naar hout voor zijn noodkacheltje. We hebben nog maanden met karton voor de ramen gezeten want glas was er niet en de schuurdeur deed dienst als voordeur tot ver na de bevrijding in mei 1945.”

Joke van der Put-Leeflang

Abraham Kuiperlaan**“Chaos alom”**

Ik was een klein meisje toen de bom viel in de Treubstraat. Het was heel angstig. Ik woonde toen in de Abraham Kuiperlaan en bij ons thuis was het raak. De ramen hielden het niet meer en chaos alom.

Barbara Hagens

Alle ruiten liggen er uit in de Bergselaan, hoek Treubstraat

Foto: Collectie Aad Koster

“Wie heeft mijn kindje gezien?”

“Op de etalageruit van een winkel in de Bergselaan hing wekenlang een briefje. ‘Wie heeft mijn kindje gezien?’ stond erop geschreven. Met een naam erbij. Ik heb me altijd afgevraagd of ze het kindje weer terug hebben gevonden.”

Na de bominslag is er natuurlijk sprake van paniek, chaos en stress in de straten. Dan kan het gebeuren dat er in alle hectiek kinderen even uit het oog worden verloren en verdwijnen, de ouders radeloos achterlatend.

Wanneer in de dagen na de inslag blijkt dat Appie Smit, een jongetje van bijna twee jaar, wordt vermist, volgt al snel een opsporingsbericht van de politie in de krant. In het Dagblad van Rotterdam van 27 maart 1945 is het volgende te lezen:

Op de volgende pagina in deze wijkkrant is het verhaal te lezen hoe Appie Smit uiteindelijk gevonden is.

In het boek ‘Schuilen onder de Hofbogen’ staat ook een passage die betrekking heeft op een vermist kind. Dit boek van Marjan Beijering en Willy Hilverda vertelt de verhalen van kinderen over hun oorlogstijd in Rotterdam Noord. Op pagina 21 lezen we: “Op de etalageruit van een winkel in de Bergselaan hing wekenlang een briefje.

‘Wie heeft mijn kindje gezien?’ stond erop geschreven. Met een naam erbij. Ik heb me altijd afgevraagd of ze het kindje weer terug hebben gevonden.”

‘Jimmy Duim’

De redactie was er al min of meer van uitgegaan dat het gezochte kindje op het briefje wel om Appie Smit moest gaan, toen we het volgende bericht kregen:

“Mijn naam is Jim Duim en volgens mijn schoonvader zijn jullie naar mij op zoek.

Ik ben op 5 februari 1944 geboren, ben nu 74 jaar. Tijdens de neergestorte V1 woonden wij in de Treubstraat 6. Mijn vader, die naar Duitsland was gedeporteerd, maar had kunnen vluchten, was weer net op tijd thuis om mijn moeder te kunnen helpen tijdens het uitbreken van de brand die na de ontploffing was ontstaan.

Als eerste werd ik buiten in veiligheid gezet en daarna werden zoveel mogelijk eigendommen verzameld uit het brandende huis. Beneden gekomen bleek ik tot grote ontsteltenis van mijn ouders verdwenen en was volgens de overlevering een paar dagen zoek. Het is dus zeer waarschijnlijk dat mijn naam ‘Jimmy Duim’ op het briefje op de winkelruit stond.

Uiteindelijk werd ik gevonden bij de familie Stas die toen op de Schieweg woonde. Die hadden een dochter, Wil Stas, die net een dag eerder dan ik geboren was en zij hadden mij naast haar in de box gelegd.

Opluchting

Zij hadden zich over mij ontfermd omdat zij dachten dat mijn ouders bij die neergestorte V1 waren omgekomen. Ik kan mij voorstellen dat de paniek bij mijn ouders destijds niet te beschrijven was en ook de intense opluchting toen ze mij uiteindelijk weer vonden.

Dat briefje op die etalageruit aan de Bergselaan, waarop stond ‘Wie heeft mijn kindje gezien?’ heeft toen blijkbaar tóch geholpen.

Mijn ouders hebben jarenlang het kinderbedje bewaard waar een stuk van weg was geslagen. Precies op de plek waar ik meestal had gestaan, maar juist die dag gelukkig niet. Wat goed dat er door jullie een eerste herdenking wordt georganiseerd op a.s. 18 maart. Heel veel succes met de organisatie van jullie herdenking.

Vriendelijke groeten, Jim Duim”

.....
Frank Zwinkels

De ravage in de Treubstraat gezien vanaf de hoek met de Bergselaan

Foto: H.F. Grimeyer, Collectie Stadsarchief Rotterdam.

De verwoesting aan de Treubstraat in 1945, gezien vanaf de Bergselaan. Met handkarren wordt huisraad en puin verwijderd. Een agent surveilleert om plunderen te voorkomen.

Witte fresia's voor mijn broertje

De nu 73-jarige Ada Smit was nog maar een baby'tje van drie maanden op die fatale ochtend in maart. De dag waarop haar broer Appie het leven liet. "Elk jaar stonden er witte fresia's bij zijn foto." Ada is getrouwd met Aad van der Hoek, ze wonen tegenwoordig in Spijkenisse.

"Het moet in die tijd een drukte zijn geweest in huize Smit op de Treubstraat 7b", vertelt Ada. Naast haar moeder en broer Appie en baby Ada hadden verschillende familieleden van haar moeder intrek genomen in hun huis: oma Den Outer, oom Jan en tante Maartje en ook oom Henk, tante Idske en hun zoon Henk junior.

Het was nog vroeg die zondagochtend toen de moeder van Ada ging borduren. "Ze deed dat zittend in bed, ze werkte aan een jurkje voor mij." De kleine Appie van bijna 2 jaar was bij zijn moeder in bed gekropen. "Het moet een enorm bijdehand mannetje zijn geweest", vertelt Ada. "Hij maakte grapjes en wilde steeds op stoelen klimmen, vertelde mijn moeder altijd."

Jassen als redding

Ada lag op het moment dat de V1 viel in haar wiegje. "Voor de kou hadden ze een paar jassen over mijn wiegje gelegd. Die jassen bleken mijn redding te zijn geweest. Er lag alleen wat puin in mijn wiegje." Ada bleef ongedeerd. Hoe anders was dat voor haar broertje Appie. Hij overleefde de bominslag niet. "Appie is dood onder het puin gevonden." Haar moeder raakte zwaargewond bij de klap. Ze heeft daarna nog drie maanden in het Sint Franciscus Gasthuis aan de Schiekade gelegen om te herstellen van haar verwondingen. De andere familieleden in het huis waren vrijwel ongedeerd. "Alleen oom Henk had glasscherven bij zijn hoofd. Uitgerekend mijn moeder was gewond en haar kind kwijt."

Haar vader was voor haar geboorte gevorderd naar Duitsland. "Ook voor mijn vader moet het vreselijk zijn geweest in het kamp in Duitsland", zegt Ada. "En als dan dit met je gezin in Nederland gebeurt, dat kun je niet bevatten. Hij ging weg als vader van een zoon en kwam terug als vader van een dochter." Haar vader heeft nooit gesproken over de oorlog, wel had hij nachtmerries. "Ik heb hem horen gillen, maar ik was nog te jong om te beseffen wat er met hem aan de hand was."

Appie Smit

Verwisseling

De omgekomen bewoners werden na de V1-inslag naar het Van Maanenbad gebracht. "Daar is mijn oom Henk gaan kijken en heeft hij Appie geïdentificeerd." Later bleek daar iets gruwelijk mis te zijn gegaan. "Mijn broertje bleek op de een of andere manier te zijn verwisseld met een zoontje van de familie Verweij uit de Kerdijkstraat, een katholiek gezin." Daardoor werd de hervormde Appie Smit begraven op de katholieke begraafplaats Crooswijk.

Toen vader Smit terugkwam uit Duitsland heeft hij toestemming aan de koningin gevraagd om Appie op te graven en her te begraven. Die toestemming kreeg hij, tegen een bedrag van 71,50 gulden. "Een enorm bedrag in die tijd", zegt Aad. Ada vervolgt: "Mijn moeder moest beschrijven wat Appie aanhad. Die kleding had mijn moeder zelf gemaakt, in zijn broek zat een elastiek van autobanden. Daaraan is Appie herkend." Toen inderdaad bleek dat Appie in het graf van de familie Verweij lag is hij op 6 juli 1945 herbegraven op de Algemene Begraafplaats Crooswijk.

Witte fresia's

Het verhaal van Appie speelt een grote rol in het leven van Ada. "Elk jaar stond er bij ons in huis op 18 maart een vaasje met witte fresia's bij de foto van mijn broertje." Dat bleef haar moeder tot aan haar dood doen. "Nu nemen we naar de herdenking op 18 maart ook een bos witte fresia's mee, voor mijn broer." Aad en Ada van der Hoek wonen tegenwoordig in Spijkenisse, maar ze komen graag terug naar Rotterdam voor de herdenking van Appie. "We hebben het verhaal laatst ook verteld aan onze kleinkinderen van 11 en 13", zegt Aad. "We willen dit verhaal graag doorgeven, zodat ook volgende generaties dit horen."

.....
Ewoud Kieviet en Frank Zwinkels

Aad en Ada van der Hoek

Foto: Frank Zwinkels

Een luchtopname van 15 maart 1945, drie dagen voor de V1. Dit is de enige foto die we kennen waarop de huizen in Kerdijkstraat en Treubstraat nog overeind staan.

Een luchtopname van 24 maart 1945, zes dagen na de V1. Goed zichtbaar is het gat dat is geslagen in het huizenblok in Treubstraat en Kerdijkstraat.

Foto: Bombs Away B.V.

V1 of V2? “Wie het weet mag het zeggen”

V1 staat voor ‘Vergeltungswaffe 1’. Een V1 was een onbemand straalvliegtuig dat door de Luftwaffe werd ingezet als vliegende bom. De V1 die op 18 maart 1945 dood en verderf zaaide in Bergpolder was de enige V1 die op Rotterdam is neergekomen.

Een V1 was 8 meter lang en had 850 kg explosieven. Ze werden afgeschoten vanaf vaste lanceerinstallaties (zogenoeten Abschussrampen) die verdukt stonden opgesteld. In eerste instantie was Londen het doel. Vanaf eind 1944 werden de V1’s ook op Antwerpen gericht om te voorkomen dat de geallieerden de haven zouden gebruiken voor hun bevoorrading. De technologie van de V1 was nog niet geheel betrouwbaar. Ze raakten vaak uit koers raken en kwamen voortijdig neer.

Algemeen wordt aangenomen dat de V1 die op Bergpolder viel, is afgeschoten vanuit Delft met als doel Antwerpen. Maar velen vragen zich af of het niet om een V2 ging. Een V2 was de eerste onbemande ballistische raket, de opvolger van de V1.

Bewoners vertellen:

“Ik heb alles wat ik weet van de ramp van mijn moeder gehoord. Zij heeft altijd verteld dat het om een V2 ging.”

“Volgens verhalen van mijn, inmiddels overleden ouders, betrof het een V1 die in het Kralingse Bos was gelanceerd en richting Londen boven ons huis motorpech kreeg.”

“Mijn oudere zwager weet het niet zeker maar heeft het over een V2 die mogelijk in Oost-Nederland gelanceerd zou zijn.”

“Als ik mij goed herinner was het een V1.”

“Mijn moeder vertelde mijn vader dat een verdwaalde V1 was neergekomen aan de overzijde van de Noorderhavenkade, 60 meter van ons huis.”

“Het was een V2-raket bedoeld voor Londen, die na afvuren in Den Haag-Bezuidenhout in ongerede raakte.”

“Wie het weet mag het zeggen.”

Om helderheid te krijgen in deze kwestie heeft de redactie van de wijkkrant contact gezocht met deskundigen van de website vergeltungswaffen.nl. Zij zijn gespecialiseerd op dit gebied. Ook zij twijfelen of het een V1 of een V2 betreft, en ook de lanceerplek is volgens hen nog onzeker.

Oproep

Op het moment dat de wijkkrant naar de drukker is gegaan, hebben we nog geen definitief uitsluitsel of het een V1 of V2 betreft. We doen een oproep om uw ideeën hierover met de redactie te delen: liskwartierbergpolderkrant@gmail.com. In deze krant houden we voorlopig V1 aan. Wie het weet mag het zeggen.

.....
Frank Zwinkels

Treubstraat

“Zo vanaf de eerste etage op het puin”

“Wij woonden pal tegenover het getroffen blok huizen in de Treubstraat 16a1. Ik was vier jaar en alleen met mijn moeder thuis, want mijn vader zat nog in Duitsland i.v.m. de Arbeitseinsatz. Toen de bom viel, lag ik bij mijn moeder in bed te slapen in de tussenkamer met houten wanden en schuifdeuren. Na de klap lagen wij onder het schot en alles (puin, glas pianokruk van de overzijde) is

dankzij het schot over ons heen gevlogen; wij hadden geen schrammetje. Een stuk glas lag op 30 cm van mijn hoofd, dus wij hadden heel veel geluk en konden zo vanaf de eerste etage op het puin stappen en naar buiten lopen.

Mijn moeder heeft mij toen meegegeven aan een op dat moment onbekende vrouw, die mij achterop de fiets naar familie op de Stationssingel heeft gebracht. Zelf bleef ze in het huis om de nog overgebleven spullen te zoeken en veilig te stellen.”

Ton van der Straaten-Vreijenhoeck

Bewoners verzamelen zich met hun huisraad op de Noorderhavenkade

Foto: Collectie Stadsarchief Rotterdam

V-WAPENS BOVEN ROTTERDAM. Slachtoffers in Blijdorp

Ook Rotterdam krijgt te lijden van de infame oorlogsvoering der Duitsers, die vlak bij of midden in dichtbevolkte steden hun raketprojectielen afvuren.

De moffen weten heel goed dat het V-wapen bij lange na nog niet perfect werkt, dat een heel groot deel van de afgeschoten stukken na de stijging weer omlaag tuimelen en dan dood en vernieling zaaien. Maar wat kan het hen schelen of een aantal ervan niet werkt en midden in de stad neervallen? Wat kan het hen verdrieten als van dat rampzalig oogenblik af oud en jong in voortdurende angstverkeeren, als zoo'n vliegend monster over de huizen wordt afgezonden? Zoals zij de vlag van het Rode Kruis misbruiken om ammunitie te vervoeren, zoo gebruiken zij de stad met haar bewoners als afweermiddel. De bottenredeneering is: In de stad durven de Geallieerden toch geen V-wapens te bombarderen, omdat zij daar immers hun bondgenooten kunnen raken! En gebeurt het toch, dan brult de Goebbelspropaganda huizen hoog. In Blijdorp is dezen dagen een V-projectiel neergestort. Er waren verscheidene doden en gewonden en een aantal huizen werd vernield. Het projectiel werd vlakbij de stad afgeschoten en had haar baan over de stad. De Duitsers weten wel welke risico's daaraan verbonden zijn. Maar ze negeren die. Menselijke gevoelens komen daar niet aan te pas. Den morgen na de ramp kan men een paar dozijn militairen voorbij zien trekken, uit volle borst een lied zingend over Blut und Ehre . . .

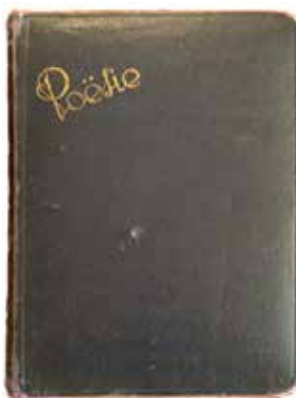
Poësie-album

Ada Leijten (11 jaar) en haar zus Laurie (8) wonen 18 maart 1945 met hun moeder in de Treubstraat 11b, samen met hun tante, nicht Ria (9) en neef Leendert (7). De vaders zijn tewerkgesteld in Duitsland.

Op het moment van de inslag slapen ze met z'n allen in de achterkamer op de eerste verdieping, om zo min mogelijk te hoeven stoken. "Niemand van ons raakte gewond", vertelt Laurie. "De ravage aan ons huis was enorm. Alles was kapot, alles was weg. We konden er niet meer blijven wonen. Mijn vriendinnetje Tinie Bals waar ik mee speelde, is omgekomen."

De dochter van Ada, Magda Hendriks, vertelt: "Het enige wat mijn moeder uit het puin heeft weten te redden is een poësie-album met deuken van het puin. Ik koester het."

.....
Marga de Waard en Frank Zwinkels

Abraham Kuyperlaan

"Ramptoeristen door de straat"

"Ik was 9 jaar toen de V1 of V2 viel. Gelukkig stonden de schuifdeuren in onze woning op de Abraham Kuyperlaan open, want het glas van de voorruit vloog zo over onze bedden, waar we in lagen, naar de achterkant van het huis.

Je zag in de straat allemaal ramptoeristen naar de onheilsplek lopen. De straat was bezaaid met glasscherven. Zo kon je een bijzonder geluid horen dat ik nooit vergeten ben: het knisperende geluid van al die de mensen die schuifelend door de glasscherven liepen."

Kees Burk

Bewoners uit omliggende straten staan op het kruispunt van Abraham Kuyperlaan en Groen van Prinstererstraat naar de rampplek te kijken.

Foto: H.F. Grimeyer,
Collectie Stadsarchief Rotterdam

Buurt zonder mannen

Van enkele bewoners is bekend dat ze op het noodlottige moment van de bominslag niet thuis waren en zo aan de ramp ontsnapt zijn. Zo waren op deze vroege zondagochtend enige bewoners al om 7 uur naar de vroegmis gegaan in de kerk. Enkele kinderen uit de straat waren vanwege de voedselschaarste tijdens de hongerwinter bij boeren in Overijssel of Noord-Holland om daar aan te sterken. Twee bewoonsters zijn toevallig die nacht aan het logeren bij vrienden of familie.

“Gerucht sijpelt door”

“Mijn ouders woonden toen in de Treubstraat. Die zondag waren ze voor de mis in de kerk in de Provenierstraat. Tijdens de mis sijpelde het gerucht binnen dat er een V1-inslag had plaats gevonden in de Treubstraat. Ze hebben de kerk verlaten richting de plaats van het onheil.”

Rotterdamse mannen worden door de Duitsers afgevoerd tijdens de razzia van 11 november 1944. Op de achtergrond zwaaïen vrouwen ze na.

Foto: H.F. Grimeyer, Collectie Stadsarchief Rotterdam

De grootste groep bewoners uit deze buurt die afwezig was op 18 maart, waren de mannen in de leeftijd van 17 tot en met 40 jaar, vaak vaders van gezinnen. Zij waren in november 1944 tijdens de razzia afgevoerd naar Duitsland om voor de Duitsers te gaan werken. De vrouwen en kinderen bleven achter.

De redactie viel het op dat in de verhalen over de V1 van toenmalige buurtbewoners die rond het pleintje woonden, ook heel vaak te lezen was dat hun vader bij de razzia was afgevoerd.

Op 10 en 11 november 1944 vindt de beruchte razzia van Schiedam en Rotterdam plaats. In het diepste geheim bereidt de Duitse bezetter ‘Aktion Rosenstock’ voor. Grote delen van de steden worden afgezet door een grote troepenmacht van 8.000 Duitse soldaten. Trams rijden niet meer, bruggen zijn opgehaald en telefoonlijnen zijn voor de bevolking buiten werking gesteld. Voor nagenoeg iedereen komt de actie als een volkomen verrassing. Wijk voor wijk wordt met pamfletten en omroepwagens bekend gemaakt dat alle mannen van 17 tot en met 40 jaar zich moeten melden. Vluchten of verzet zal worden bestraft. De officiële reden voor de razzia is een behoefte aan arbeidskrachten in Duitsland. In werkelijkheid is er bij de bezetter angst dat het verzet in een deel van Nederland zo groot zou kunnen worden dat de Duitsers als het ware ‘in de rug’ aangevallen kunnen worden. In november 1944 is een deel van Nederland ten slotte al bevrijd.

Foto: H.F. Grimeyer, Collectie Stadsarchief Rotterdam

Om 5 uur in de ochtend van 11 november 1944 wordt begonnen met de razzia in Bergpolder. Duitse soldaten schreeuwen en maken veel herrie. Er valt weleens een waarschuwingsschot met als gevolg dat mensen doodsbang zijn dat er executies plaatsvinden.

“De mannen die aan het pleintje wonen, worden op het pleintje samengedreven, waaronder mijn oom”, vertelt toenmalig pleinbuurmeisje Cobie van Andel. “Mijn moeder begon uit protest met de mattenklopper tegen de gevel te slaan, maar er vloog gelijk een kogel naar haar hoofd, gelukkig mis.” Ook buurjongen Ben Verweij heeft de gevorderde mannen vanuit zijn raam op de Kerdijkstraat zien lopen door de Abraham Kuyperslaan.

De mannen worden meegenomen naar het sportcomplex Nenijs aan de Bontincklaan in Blijdorp of de houthandel van Abraham van Stolk. Vandaar begint voor velen een lange en zware tocht te voet of in volgepakte treinen of in rijnen richting Duitsland.

52.000

Het resultaat van de razzia overtreft de verwachtingen van de bezetter. Van de 80.000 nog aanwezige Rotterdamse mannen worden er 52.000 opgepakt. De reden voor dit hoge aantal is grotendeels de verrassingsfactor. De meeste mannen hadden geen mogelijkheid om zich te verstoppen.

Veel mannen weten tijdens de tocht naar het oosten of tijdens de tewerkstelling te vluchten. De meesten keren pas na de bevrijding terug. 410 Rotterdammers komen in Duitsland om.

Voor zover bekend zijn alle in de Treubstraat en Kerdijkstraat opgepakte bewoners teruggekeerd. Van de tragiek achter het terugkeren naar een straat waar je huis is weggevaagd of de realiteit dat je echtgenote en kinderen zijn omgekomen is geen voorstelling te maken.

.....
Guy Ouwens

De buurt na 18 maart 1945

De foto's in deze wijkkrant kunnen maar ten dele een beeld scheppen van de ravage die de bom heeft veroorzaakt. Te zien is dat van enkele panden direct na de inslag nagenoeg niets meer over is. Treubstraat 1 tot en met 9 en Kerdijkstraat 2 tot en met 16 zijn onherstelbaar beschadigd en onbewoonbaar.

Het duurt tot oktober 1945 voor een deel van de verwoeste panden in de twee straten wordt gesloopt, de andere onbewoonbare panden worden pas in januari 1946 gesloopt.

Ongedierte

Het puin blijft echter nog langer liggen, zelfs tot de zomer van 1946. Dat is te lezen in een ingezonden brief in Het Vrije Volk van 29 juni 1946. Er is last van ongedierte en het puin is gevaarlijk voor kinderen die erop spelen en de risico's er niet van inzien. Er wordt door bewoners van de bewoonbare woningen in de Treubstraat (aan de overkant) een beroep gedaan op de gemeente om het puin op te ruimen, maar die verwijst naar de eigenaren van de vernietigde huizen (!).

Nadat het puin later toch is opgeruimd, ontstaat een kale, lege plek die door de kinderen uit de buurt gebruikt wordt als voetbal- en speelveldje. Buurjongen Jim Duim herinnert zich: "We gebruikten de blinde muur in de Kerdijkstraat om tegen te voetballen."

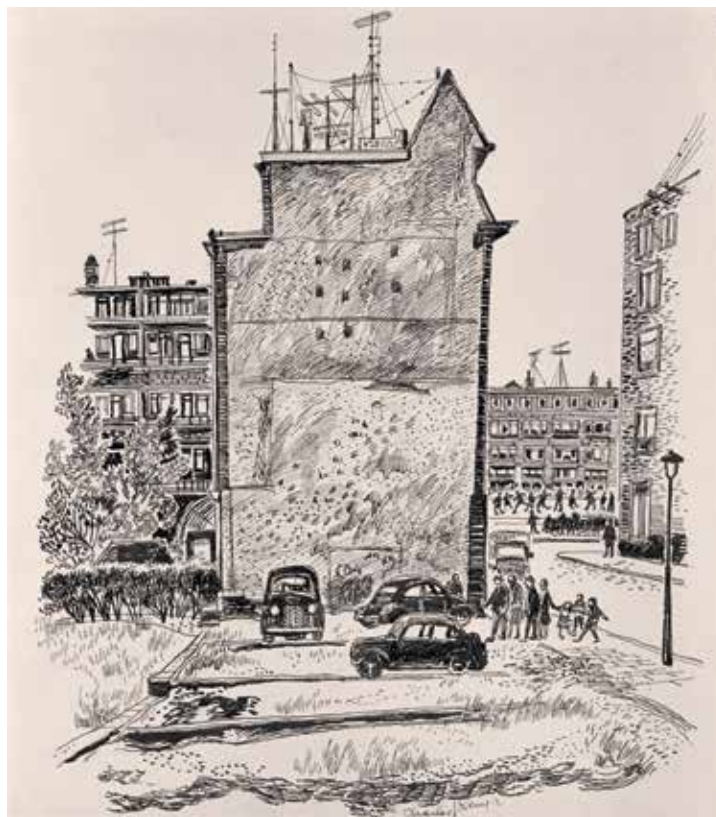
Verticale lat

Tot op de dag van vandaag zijn de gevolgen van de bominslag te zien, als je weet waar je moet kijken. Er is na de ramp in de wijde omtrek bijna geen onbeschadigde ruit meer in de sponningen. Het herstel hiervan wordt bemoeilijkt door een schaarste aan grote ruiten. De oplossing die men hiervoor vindt is het aanbrengen van een verticale lat in het midden van het kozijn, waardoor twee kleinere ramen ontstaan waar eerder één grote ruit paste. Enkele van deze raamkozijnen zijn nog steeds te zien in de Groen van Prinstererstraat.

Snackbar no. 9

De panden van Treubstraat 7 en 9 lijken erg op het pand ernaast 11. Maar niets is wat het lijkt, de panden 7 en 9 zijn begin jaren 50 volledig van de grond af aan nieuw gebouwd. Als je goed kijkt zie je de verschillen, een iets andere steensoort en kleur. Tegenwoordig zit snackbar no.9 op Treubstraat 9.

Het is opvallend dat alleen deze panden zijn herbouwd. Waarom de andere vernietigde huizen en winkels niet zijn herbouwd is ons niet bekend.

Tekening Charles J. Kemper

Prent van de leegte in de Kerdijkstraat in 1956, gebruikt als parkeerplaats.

Op de muur staat een doel getekend waar jongens uit de buurt met een voetbal op schoten

Apostolisch Genootschap

Het duurt tot 1960 voor de grond van de rampplek wordt verkocht. Het Apostolisch Genootschap laat er een gebouw (kerk) bouwen dat in 1967 in gebruik genomen wordt. Het ontwerp is van architecten Hartman en Eijlers.

Tegenwoordig is Centrum De Middenweg in het gebouw gevestigd. In de centrale hal is een groot glas-in-loodraam te zien dat een voorstelling geeft van de ramp. Op pagina 18 leest u meer over het glas-in-loodraam.

.....
Guy Ouwens

Uit het Vrije Volk, 29 juni 1946

Onze abonné Wolring woont in de Treubstraat te Rotterdam, de straat, die op 18 Maart 1945 getroffen werd door een V-1. Hij schrijft:

Onze huizen zijn weer hersteld, maar het puin ligt er nog net, zoals het in Maart 1945 gevallen is. Het krioelt hier van de ratten; ze steken soms zo maar uit het puin over naar onze woningen. Kinderen spelen de hele dag in het puin. Wat er allemaal nog onder het puin ligt, niemand weet het. Dit is een gevaar voor de volksgezondheid. Het is al meer dan een jaar geleden dat wij, gezamenlijke bewoners van de Treubstraat, aan den burgemeester verzocht hebben om hieraan een einde maken.

Luchtfoto van het Stadhoudersplein uit 1959. De plek waar de V1 gevallen is, is nog steeds leeg (zie witte pijl). Ook zichtbaar zijn het Van Maanenbad, Schieweg, Bergselaan en Stadhoudersweg

Moskee De Middenweg betrokken bij herdenking

Een belangrijke rol bij de herdenking van 18 maart 2018 is weggelegd voor moskee De Middenweg in de Kerdijkstraat. Het was op deze plek waar de V1 73 jaar geleden neerkwam. Al in een vroeg stadium zegde de moskee alle medewerking aan de herdenking toe.

“Het is heel bizar dat de plek waar wij nu onze moskee hebben ooit is gebombardeerd en dat daar zoveel mensen bij zijn omgekomen”, zegt Stephanie Danopoulos, voorzitter van De Middenweg. Ze vindt het belangrijk dat dit verhaal verteld wordt, om mensen te laten nadenken over hoe belangrijk vrijheid is, vertelt ze.

Toen organisatoren Frank Zwinkels en Ewoud Kieviet afgelopen najaar met een verslaggever van RTV Rijnmond De Middenweg binnenliepen, liet Abdelali Bouzaidi meteen weten te willen meewerken. “Wij willen onze verantwoordelijkheid nemen in de wijk, dus we staan hier zeker voor open”, liet hij weten. Een paar weken later zaten Zwinkels en Kieviet om tafel met het moskee-bestuur en werd een plan gemaakt.

Glas-in-loodraam

In de hal van De Middenweg is een imposant glas-in-loodraam te zien, ter nagedachtenis van 18 maart 1945. “We krijgen regelmatig vragen van bezoekers over het raam”, vertelt Danopoulos. “Dat raam zorgt ervoor dat je mensen kunt laten nadenken over het feit dat het niet vanzelfsprekend is dat wij hier in vrijheid kunnen samenkomen. Deze plek heeft een geschiedenis.”

De moskee vindt het belangrijk om verbinding te zoeken met de wijk, vooral ook met niet-moskeegangers. “We willen een brug slaan en van elkaar leren.” Daarom organiseert De Middenweg regelmatig Burendagen en andere activiteiten. “Het is ook een manier om te laten zien dat moslims niet eng zijn.”

Abdelali Bouzaidi en Stephanie Danopoulos van moskee De Middenweg voor het glas-in-loodraam

Foto: Frank Zwinkels

Nu de herdenking van 18 maart steeds dichterbij komt merkt Danopoulos dat het verhaal van de V1 een steeds grotere rol speelt. “We hebben het er vaker over met onze bezoekers en nodigen ze ook uit om 18 maart aanwezig te zijn.” Voor en na de herdenking is er koffie en thee in De Middenweg, ook tijdens de ceremonie speelt De Middenweg een rol.

.....
Ewoud Kieviet

Glas-in-loodraam

In de centrale hal van centrum De Middenweg is een groot glas-in-loodraam te zien dat een voorstelling geeft van de ramp. Het raam is gemaakt in opdracht van het Apostolisch Genootschap, de oorspronkelijke eigenaar van het gebouw. Het is helaas niet bekend wie het gebrandschilderde raam heeft gemaakt.

De voorstelling is rijk aan symboliek en is te lezen als een verhaal van links naar rechts. Te zien is de bom die daalt op huizen en kinderen. Sommigen blijven versteend staan, anderen rennen weg langs een boom, of is het een knekelhand waarvan de beenderen zichtbaar zijn? Linksonder symboliseert een oog met een traan het verdriet van Bergpolder. De kleuren rood, grijs, bruin en zwart zijn in die linkerhoek dominant. De vormen zijn hoekig en symboliseren dood, verderf en vernieling. Rechts zijn rondere vormen en diverse kleuren zichtbaar. Wie goed kijkt ziet bomen, bloemen en een ingebakerde baby.

Het glas-in-loodraam in moskee De Middenweg

Een hijskraan, huizen en een schip symboliseren wederopbouw. Klokken staan voor vrede. De fakkel rechtsboven is het beeldmerk van het Apostolisch Genootschap. Het glas-in-loodraam is een prachtige herdenkplek, maar niet altijd toegankelijk.

Hoe mooi zou het zijn als er straks ook een gedenkteken op het plein komt waar mensen hun bloemen kunnen leggen en hun dierbaren kunnen gedenken.

.....
Guy Ouwens

Colofon

Speciale editie Herdenking, maart 2018

Samenstelling: Frank Zwinkels

Redactie:

Dick Happee, Ewoud Kieviet, Guy Ouwens, Marga de Waard, Frank Zwinkels

E-mail: liskwartierbergpolderkrant@gmail.com

Website herdenking:

www.herdenkingtreubstraat.nl

Ontwerp: Lumen Rotterdam (Ab Bol)

Druk: De Groot Drukkerij B.V. Goudriaan

Van het één komt het ander

Op een zonnige zaterdagmorgen spreek ik met de vier initiatiefnemers van de herdenking op 18 maart, allen buurtbewoners. We treffen elkaar op het pleintje waar de herdenking zal plaatsvinden. Nadat me is aangewezen welke huizen zijn verdwenen en wat daarvoor in de plaats is gekomen, besluiten we om binnen met koffie verder te praten.

Om de tafel zitten Frank Zwinkels, eindredacteur van de wijkkrant, Dick Happee, oud-timmerman en nu bezig met zijn stamboom-onderzoek, Ewoud Kieviet, journalist bij Radio Rijnmond en ook actief voor de wijkkrant en Guy Ouwers, een leerkracht die geïnteresseerd is in geschiedenis en die eerder met Frank meewerkte aan het Historisch Buitenmuseum Bergpolder.

Bos bloemen

Frank vertelt hoe hij op 4 mei 2016 een bos bloemen vond op het bord van het Buitenmuseum op het pleintje in de Kerdijkstraat. Het bord verhaalt over de ramp met de V1. "Ik beseftte dat er nog steeds mensen met die dag in maart 1945 bezig zijn, en dat raakte me." Wie zou de bloemen daar hebben neergelegd? Frank plaatst een oproep in de wijkkrant.

Stadsarchief

Buurtbewoner Dick Happee leest de oproep. Hij woont al 73 jaar op de Noorderhavenkade, om de hoek van de Kerdijkstraat. Toen de V1 viel kreeg hij als baby van drie maanden het glas van de gesprongen ruiten in zijn ledikantje. Dick wordt door de oproep in de wijkkrant getriggerd. "Wat is er allemaal 18 maart 1945 gebeurd? Is het allemaal wel waar wat er staat over het aantal doden die dag", vraagt Dick zich af. Hij besluit in het Stadsarchief te gaan uitzoeken wie de 42 slachtoffers zijn die omkwamen. Via woonkaarten en politierapporten kan hij in het archief 34 namen terugvinden. Maar wie de bloemen op het bord hebben neergelegd is nog steeds niet duidelijk.

Dick besluit om een advertentie te zetten in het Algemeen Dagblad en daarkomt een reactie op. De bloemen zijn neergelegd door Jos Verweij, die samen met zijn broer Ben de V1-inslag heeft overleefd. Twee jongetjes van 3 en 5, als enige overlevenden van een gezin met zes kinderen.

Gedenkplek

Via Dick komen de broers Verweij dan toch in contact met de wijkkrant. In een interview (zie pagina 2 en 3) vertellen de broers dat ze het jammer vinden dat er geen plek op het pleintje is om hun omgekomen familieleden te gedenken.

Ewoud en Frank realiseren zich dat deze gebeurtenis nooit de aandacht heeft gekregen die het verdient. Ewoud vertelt: "Deze tragische gebeurtenis is vrij onbekend. Er is geen gedenkteken, er is nooit een herdenking geweest en in de geschiedenisboeken is er nauwelijks iets over te vinden. Zelfs het Museum 40-45 NU heeft niets over deze rampdag."

Verhaal niet vergeten

Na het interview met de broers Verweij zijn Frank en Ewoud het al snel eens dat er na 73 jaar een herdenking moet komen. Ewoud woont in de Treubstraat. Hij heeft lang niet geweten van de dramatische gebeurtenissen in zijn straat: "Ik zag dat er in die oude wijk een nieuwer gebouw staat en dat valt op. Het is eigenlijk een rij huizen doorbroken door een nieuw gebouw. Ik vind het erg belangrijk dat we dit verhaal niet vergeten. Er wonen veel jonge mensen in mijn wijk; we moeten dit verhaal doorgeven en weten in welke straat je woont."

Frank vertelt het verhaal van de broers Verweij aan zijn buurman Guy die zeer geïnteresseerd is in dit onderwerp. Hij verdiept zich in het verhaal en ontdekt een bijzondere foto van die dag en kranten-artikelen uit die dagen. "Ik vind het ook belangrijk dat het verhaal levend blijft en verteld wordt aan nieuwe bewoners."

Herdenking

Samen organiseren de vier buurtbewoners de herdenking op 18 maart. Overlevenden van de ramp, nabestaanden en toenmalige omwonenden komen die dag samen met de huidige bewoners en de mensen van de moskee, die nu op de plek van de inslag staat.

Bij de herdenking op 18 maart 2018 zal het gedenkteken er nog niet zijn, hopelijk wordt dat in 2019 gerealiseerd.

.....

[Helen van Vliet](#)

De organisatoren van de herdenking: Guy Ouwers, Dick Happee, Frank Zwinkels en Ewoud Kieviet

Foto: Johannes Odé

Herdenking

zondag 18 maart

Op zondag 18 maart is het precies 73 jaar geleden dat er in onze wijk, in de Treubstraat en de Kerdijkstraat, een Duitse V1 neerstortte. Bij deze tragedie kwamen 42 mensen om het leven en raakten 48 bewoners gewond. Zeven weken later werd Nederland bevrijd.

Voor het eerst herdenken buurtbewoners samen met nabestaanden en toenmalige omwonenden, deze 'laatste bom' op Rotterdam in de Tweede Wereldoorlog.

Tijdens de herdenking vertellen nabestaanden hun verhaal, zullen we de namen van de slachtoffers lezen en houden een moment van stilte. Ook is er gelegenheid om bloemen te leggen.

U bent als wijkbewoner van harte uitgenodigd.

13.00 Inloop (De Middenweg, Kerdijkstraat 18)

13.30 Start Herdenking

14.00 Koffie / thee

Locatie Geertsemaplein, Kerdijkstraat 18, Rotterdam

De wijkkrant dankt:

- Alle bewoners die hun persoonlijke verhaal aan ons hebben verteld
- Radio Rijnmond
- De Oud-Rotterdammer
- Stadsarchief Rotterdam
- Nederlands Fotomuseum, Carolien Provaas
- Aad Koster
- Henk Koopman, Vergeltungswaffen.nl
- Maikel Nouws, Bombs Away B.V.
- Aviodrome Lelystad
- Joop de Jong
- Johan van der Hoeven, Museum Rotterdam '40-'45 NU
- Nelis Oosterwijk
- Elisabeth Versluis
- Hein van den Assem
- Marian Duijvestijn
- Mark Hazenberg
- Rien Tuk
- Ab Bol
- Helen van Vliet
- Gebiedscommissie Noord
- Nova Informatie Centrum, Amsterdam

We gedenken

Johannes Baptista Bals, 40 jaar

Adriana Cornelia Bals - Stuijts, 38 jaar

Catharina Wilhelmina Bals, 8 jaar

Jacoba Bals, 5 jaar

Wilhelmus Bals, 1 jaar

Maria Johanna Cornelia Bakker - Thijsen, 41 jaar

Abraham Cornelis Smit, 1 jaar

Johanna van Ewijk - van Lenningh, 32 jaar

Henri Jacob Goedhart, 37 jaar

Maria Johanna Goedhart - van Veen, 32 jaar

Goverdina Lokkerbol - Ketting, 39 jaar

Johannes Lokkerbol, 1 jaar

Jan Adriaan Lokkerbol, 1 maand

Janna Geertruida van Wezel - Polderman 59 jaar

Marinus Anthonie van Wezel, 33 jaar

Neeltje Starrenburg - Richard, 67 jaar

Wilhelmina de Loor - van Renterghem, 36 jaar

Christina de Loor, 8 jaar

Rutgerus de Loor, 2 jaar

Gerharda Johanna van Renterghem - Alberts, 66 jaar

Nicolaas Johannes Groeneveld, 51 jaar,

Susanna Catharina Groeneveld - Cabaret, 51 jaar

Gijsbertus Constant Adolf Verweij, 44 jaar

Elizabeth Verweij - Eikenboom, 41 jaar

Johanna Cornelia Verweij, 9 jaar

Gijsbertus Constant Adolf Verweij, 8 jaar

Anna Adriana Verweij, 7 jaar

Antonius Maria Verweij, 4 jaar

Johannes Bastiaan Vreeswijk, 43 jaar

Anna Dorothea Vreeswijk - Vermeijs, 42 jaar

Theresia Johanna Vreeswijk, 6 jaar

Pieter Vreeswijk, 75 jaar

Karel Filippus van Buuren, 56 jaar

Hermina Margaretha Berveling-Happel, 51 jaar